

'Zet de goede zaken op de agenda en houd vinger aan de pols'

Profijt is het samenwerkingsverband tussen zestien vmbo-, twee praktijk-scholen en twee vso-scholen, twee mbo's en het hbo in de Achterhoek, bedoeld om de overgang van vo naar het mbo zo soepel mogelijk te maken. Een van de twee coördinatoren van het samenwerkingsverband, Frans Wijnands, vertelt over de gerealiseerde duurzame overlegstructuur.

We schrijven 1999; de invoering van de huidige vmbo-structuur. Ver voordat de startkwalificatieplicht inging was er het besef dat je met een vmbo-diploma nog niet beroepsgekwificeerd bent. Die beroepskwalificatie haal je in het mbo. En dus is samenwerking tussen vo en mbo nodig. Aan de wieg van Profijt stonden enkele directieleden van vmbo en mbo. Zij staken de koppen bij elkaar en zorgden, dat er een gedegen overlegstructuur tot stand kwam. Op 14 juli 2000 werd door middel van een convenant het samenwerkingsverband Profijt opgericht. Inmiddels bestaat het samenwerkingsverband al meer dan 13 jaar. En steeds meer scholen doen mee. Bepalend voor het vo is of ze een toeleverancier zijn voor de mbo-scholen. "Wellicht haken straks ook nog Realscholen uit het buurland aan", lacht Wijnands.

Samenwerking op het netvlies

Profijt heeft als hoofddoel te zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen gekwalificeerd de arbeidsmarkt betreden. Door het

verbeteren van doorlopende leerlijnen, het verbeteren van de loopbaanoriëntatie en -begeleiding, het bewaken van doorlopende zorglijnen, het versterken van de kennisinfrastructuur en het verbeteren van de samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Dat kan alleen maar door samenwerking. Wat zijn de ingrediënten van een samenwerking die al zo lang stand houdt? Profijt kent een organisatie- en overlegstructuur die alle geledingen dekt. Het directieberaad bestaat uit de afdelingsleiders van het vmbo en de sectordirecteuren van het mbo en alle directeuren van praktijkonderwijs en vso. Dat beraad komt elke twee maanden bijeen, bespreekt ontwikkelingen en besluit op basis van consensus. "Het is ook het 'ijkmoment' om te kijken of we op de goede weg zitten of dat er bijstellingen nodig zijn." Er zijn verder klankbordgroepen van zorgcoördinatoren en van decanen. De docenten van vmbo en mbo werken per sector samen in docentengroepen, die Onderwijssamenhang heten. Van de ruim 300 mensen die betrokken zijn bij Profijt zijn er zo'n 200 docenten

vertegenwoordigd in de docentengroepen. Daarmee is een duurzame structuur gerealiseerd die een goede uitvalsbasis vormt voor veranderingen. Voor de nieuwe profielen hoeft alleen de naam aangepast te worden, de werkgroepen staan klaar. In elk overleg staat steeds de samenwerking tussen vo en mbo voorop. Overleggen gaan niet door als de samenwerkingspartners van het mbo niet aanwezig kunnen zijn. De overleggen staan steeds in het teken van het belang van de doorstroom van vo naar mbo. Docenten hebben de samenwerking omwille van dat doel goed op het netvlies. "Natuurlijk wordt er wel eens geklaagd over wat er allemaal móet, maar het belang van leerlingen staat altijd voorop." De manier van werken binnen Profijt bevordert voor docenten een gedeelde mindset.

Loopbaanleerlijn

De overlegstructuur ligt klaar voor de inhoudelijke onderwerpen die voorbijkomen. Dat maakt dat er geen geïsoleerde projecten of 'eilandjes van vernieuwing' ontstaan. En dat voorkomt een aantal zaken die onlosmakelijk met projecten verbonden zijn, zoals de vraag naar tijd en

'De goede dingen op de agenda'

geld. Waakzaamheid is vervolgens nodig om te kijken of de ontwikkeling slaagt en terecht komt waar bedoeld. "Het succes komt voor een deel door steeds de goede dingen op de agenda te zetten en te volgen wat er gebeurt", zegt Wijnands. De strategie rond taal en rekenen is daar een voorbeeld van. Er is in het directieberaad over gesproken, er zijn werkgroepen taal en wiskunde ingericht en verbeterplannen ontwikkeld. "Maar toen merkten we dat het niet werkte, omdat de docenten in de werkgroepen geen regiefunctie op taal en rekenbeleid binnen hun scholen vervulden. Het kwam daardoor niet verder in de werkgroepen. Als antwoord daarop is een regiegroep Taal en rekenen ingesteld uit het middenkader." Eenzelfde strategie wordt gevolgd om lob (loopbaanoriëntatie en -begeleiding) een structurele plek te geven

door middel van een loopbaanleerlijn en lob te verankeren in het curriculum. "Juist bij dat onderwerp is er sprake van een te harde knip tussen vmbo en mbo. Het mbo moet ruim van te voren in staat zijn aan te geven welke opleidingen er zijn, welke profielen daarbij horen en om welke competenties het draait." Dat moet vervolgens vorm krijgen door lob-coördinatoren die de loopbaanleerlijn van leerjaar 1 tot en met eindexamenjaar inkleden en vakdocenten en mentoren daarbij betrekken. "Met een grote eigen verantwoordelijkheid van leerlingen en ouders en dus niet alleen het feestje van de decaan." Het ontwikkelen binnen Profijt leidt ertoe dat lob een kapstok voor het onderwijs wordt. En zo zou de samenwerking straks weer perspectief kunnen bieden voor een

gezamenlijke invulling van de keuzedelen. Nog een ander voorbeeld is de overdracht van zorgleerlingen. "Bij het voorbereidingsproces is een grotere betrokkenheid nodig van het mbo, bij het intakeproces een grotere verantwoordelijkheid van het vmbo." Wijnands verwijst naar het Grafisch Lyceum Utrecht waar het vmbo het laatste woord heeft in geval van discussie over toelating.

Behoud van autonomie

Een belangrijke rol voor de coördinatoren is zorgdragen dat de samenwerking doorgang vindt. De continuïteit van de samenwerking is immers nodig om met elkaar resultaat neer te zetten. "Dat is de hoofdmoot van ons werk. We proberen bij alle overleggen aanwezig te zijn om

overzicht te houden en te weten wat er speelt. En elke keer weer te zorgen dat er voldoende prikkelende zaken op de agenda staan." Maar daarin treden de coördinatoren niet sturend op: "We willen absoluut nooit de autonomie van de scholen aantasten. Als we ons wel zo zouden opstellen, is dat het einde van Profijt. Dan is de kans groot dat deelname aan Profijt als belastend ervaren wordt." Aan de basis van Profijt ligt een convenant, maar verder worden er geen handtekeningen gezet. Deelname en inzet gebeuren op vrijwillige basis. "Je moet letterlijk profijt hebben van Profijt. Omdat je er baat bij hebt, wil je meedoen." Het overleg blijft altijd nodig, ook doordat er belangentegenstellingen kunnen zijn. Realiseer je dat er vaak geen afdoende oplossing is en dat je er nooit bent met een protocol of een instructie, zegt Wijnands. "Het draait steeds om

initiëren, stimuleren en evalueren. Die cirkel blijf je maken."

Naadloze overgang

Harde, concrete cijfers van opbrengsten zijn er nog niet, zegt Wijnands. Maar de activiteiten en opbrengsten van Profijt zijn wel zichtbaar. De regio kende lage vsv-cijfers. Waar elders de RMC-functie projecten tegen het voortijdig schoolverlaten uitvoerde, werd in deze regio het werk op dat terrein verzet binnen Profijt. De zo opgebouwde reserve bij de RMC-functie is via afspraken met de gemeente omgezet in een uitbreiding van 0,4 naar 0,8 fte voor beide coördinatoren van Profijt. Samenwerken doe je niet om het samenwerken; samenwerking dient een doel. Wat levert de samenwerking op voor leerlingen? "Het belangrijkste dat leerlingen merken is dat hun docenten heel goed op de hoogte

zijn van wat er in het vervolgonderwijs speelt. En dat de docenten van vmbo en mbo elkaar ook persoonlijk kennen." Op het niveau van de doorstroom wordt de aansluiting steeds naadlozer. De leerlingen werken nu met het geautomatiseerde doorstroomdossier van Profijt, dat lob-proof moet worden, waarin activiteiten gericht op beroepsbeeldvorming zijn vermeld en waarin is neergelegd hoe een leerling zich verdiept heeft in de profiel-schets van de benodigde opleiding. Dat zou betekenen dat de intake van deze leerlingen bij binnenkomst in het mbo minder aandacht behoeft. "Onze ultieme ambitie is intakeloze doorstroom", zegt Wijnands. Op een vergelijkbare manier wordt een ondersteuningsprotocol voor de overdracht van zorgleerlingen ingericht, volgens het motto: need to know en niet nice to know. Dus alleen informatie bevattend die voor de docent in de klas noodzakelijk is voor zijn/haar handelen. Voor het bedrijfsleven vormen de samenwerkende scholen in Profijt één aanspreekpunt. Maar, merkt Wijnands op, in de promotie van Profijt moeten we nog wat actiever zijn. Wellicht ligt hier een rol voor leerlingen!?

Dekkend aanbod

Hoe verder? Een bedreiging is de krimp en daardoor bezuinigingen en minder tijd. "Docenten hebben daardoor al snel het gevoel dat zaken geschrapt worden. 'PSO is afgeschaft', zo klinkt het. Maar niet PSO

is afgeschaft, er zijn geen uren meer voor. Dat vraagt wel creatieve oplossingen van docenten om leerlingen in de onderbouw goed op hun keuze voor te bereiden. Maar eigenlijk is het een onderdeel van je taak en moet je het nu slimmer doen. Je krijgt nu als school terug wat je eerder gezaaid hebt in termen van overal uren aan koppelen." Krimp kan samenwerking onder druk zetten. "We willen samen een dekkend aanbod realiseren, maar er kunnen belangentegenstellingen optreden." Een belangrijke succesfactor van Profijt is het ontbreken van concurrentie, omdat er maar één ROC in de regio is. Een beetje voor elkaar zorgen en elkaar wat gunnen, of zoals dat in deze regio zo mooi heet: 'naoberschap'. En daarvan verzuchtte de minister een jaar geleden al, dat ze dat gráág zou kopiëren naar andere delen van het land.

De gouden tip van Frans Wijnands: "Kopieer de overlegstructuur van Profijt. Dat werkt zo goed, dat ik niets beters weet te verzinnen. Ga absoluut niet projecttiger. Samenwerking in steeds weer losstaande projecten en projectgroepen is eindig. Veranderingsprocessen (verbetering) in het onderwijs hebben een lange adem nodig. Maak het structureel en zorg dat je alle geledingen in de schoolorganisaties bestrijkt."

Meer informatie:
www.profijtscholen.nl